

Överbeskydd hindrar självständighet

De flesta föräldrar vill ge sina barn en så bra start i livet som möjligt. Men kan det bli för mycket av det goda? Kan barnet överbeskyddas så mycket att det får problem senare i livet? Det tror Ninnie Magnusson som är rörelsehindrad och använder elrullstol.

Ninnie är lite över 20 år och har tänkt länge på vad som händer om föräldrarna gör det barnet kan klara av själv.

– Jag reagerade redan som liten på att inte alla barn behöver ta ansvar för vad de gör. Den som blivit överbeskyddad blir handikappad mot omgivningen genom att inte vara van att det ställs krav.

Hon berättar om en bekant som inte kan betala sina räkningar själv.

– Han kan hyra en tv och när han inte kan betala ringer han till föräldrarna som rycker in. De säger att de tycker synd om honom för att han missar så mycket på grund av sitt handikapp. De vill kompensera honom genom att, som de tycker, vara snälla.

Ninnie tror att det är vanligare att föräldrar med funktionshindrade barn gör för mycket åt sina barn. Det är inte bra menar hon och hänvisar till att en person med ett funktionshinder behöver extra mycket självförtroende för att kunna hävda sig i samhället.

– Den som inte fått ta egna initiativ som barn får ett dåligt självförtro-

ende och blir van att andra gör saker åt en.

Föräldrarna kan vara oroliga för hur det ska det gå för barnet och vill därför inte släppa taget, vilket exempelvis kan leda till att barnet flyttar hemifrån sent, menar Ninnie.

Men behöver inte funktionshindrade barn extra stöd?

– Jo, men extra stöd och extra överbeskydd är inte samma sak. Man måste få stöd för att våga ta eget ansvar. När jag var tonåring åkte jag med elrullstol till Stockholm från Värmdö med mina kompisar. Mina föräldrar var tveksamma men lät mig ändå göra det.

Hade du inga gränser?

– Jo, självklart. Det var ingen fri uppfostran. Jag hade en viss tid som jag skulle vara hemma. Om jag struntade i det fick jag utgångsförbud på samma sätt som mina syskon.

Margaretha Magnusson, Ninnies mamma, säger att hon alltid försökt behandla sina barn lika. Omgivningen har dock reagerat på hur hon behandlat Ninnie.

– Jag har fått höra att de som jobbade på rehabiliteringen tyckte att jag och min man var för släpphänta. När vi lät Ninnie åka med elrullstol in till Stockholm med sina kompisar tyckte de att det var oansvarigt, säger

Margaretha Magnusson.

I skolan är det också viktigt att alla behandlas lika tycker Ninnie och berättar hur hon kunde känna att hon behandlades annorlunda än de andra eleverna.

– Lärarna hade inte samma krav på mig som på de andra eleverna. Det störde mig näst fruktansvärt. Om jag inte gjort läxan fick jag inte skäll. Om jag kom för sent från rasten fick jag höra att det tar ju lite extra tid för Ninnie. En sådan särbehandling kan leda till mobbning, tror Ninnie.

– Det blir inte alls bra, därför att andra elever tycker att det är orättvist. Jag tog upp det med lärarna och sa att ”hallå jag är faktiskt en elev här”. Jag hade den styrkan hemifrån.

Hur ska man göra som förälder?

– Föräldrarna måste få vara ledsna över att barnet har ett funktionshinder. Det är lite tabu, får man ett barn som är funktionshindrad ska man ändå vara jättelycklig. Kan föräldern se att barnet har många andra personliga egenskaper än sitt funktionshinder tror Ninnie att det är lättare att inte tycka synd om barnet.

– Då är det lättare att ge barnet frihet och låta det ta eget ansvar.

(Kenneth Westberg/Nyhetsbyrån ikapp)

Flytten hemifrån blev en chock

”Att flytta hemifrån var som att mattan drogs bort under fötterna”. Maria kände sig överbeskyddad under sin uppväxt. Som vuxen har hon fått arbeta för att klara av saker själv.

– Jag kunde inte betala räkningar eller laga mat.

Maria har en neurosedynskada sedan födseln och har varit beroende av hjälp under sin uppväxt. Men hon tycker att det blev mer hjälp än vad hennes funktionshinder krävde.

– Jag fick en uppfattning om mig själv att jag inte klarade av något. Att jag inte fick göra något själv gjorde att jag blev en liten mespropp. Man blir

också ett tacksamt mobbningsoffer i skolan för att man inte kan slå tillbaka varken fysiskt eller med ord, säger Maria.

När hon bodde hemma skötte hon inte sin ekonomi, hon lagade inte mat och hon var inte ute och handlade själv. Allt detta gjorde föräldrarna åt henne. Det var först när hon var 20 år och flyttade hemifrån som det blev en förändring.

– Först ville mina föräldrar inte släppa taget utan ville fortsätta och skydda mig mot världen. Då blev det jobbigt, men efter ett tag fattade de att det inte gick att ha samma kontroll.

Marias frigörelse skedde i två steg.

Dels när hon flyttade hemifrån, dels när hon flyttade till en större stad. Hon känner andra som haft svårare att frigöra sig från föräldrarna, där frigörelsen har blivit för kraftig och sparat ur.

– Frigörelsen kan slå fel och bli destruktiv. En del jag känner har fått alkoholproblem och fastnat i missbruk.

Varför blir föräldrar överbeskyddande?

– De får väl en chock när barnet visar sig ha ett funktionshinder. Det kan vara svårt för dem att acceptera att barnet har ett funktionshinder, så de vill helt enkelt för väl.

Maria tror att många föräldrar är

oroliga för hur barnet ska kunna klara sig självt och de känner att de är tvungna att alltid finnas där. Men det är en välvilja som får dåliga följder. Ett sätt att motverka det tror hon är att låta både föräldrar och barn träffa vuxna med funktionshinder.

– Föräldrarna behöver möta vuxna som kan berätta om hur det är att växa upp med funktionshinder och hur överbeskydd upplevs. Funktionshindrade barn behöver få förebilder bland vuxna. De kan ha mycket frågor om hur de ska klara sig när de flyttar

hemifrån.

Men det är inte alltid så lätt, det är en känslig fråga för många föräldrar, säger Maria.

– En del är inte så mottagliga, de tror att de gör rätt när de gör allt åt barnet. Och det går inte att klampa in och säga hur folk ska uppfostra sina barn. Jag vet inte om mina föräldrar hade varit mottagliga. Vi har inte talat så mycket om det efteråt.

När man uppfostrar ett barn som har ett funktionshinder tycker Maria att man ska ställa krav på barnet, men

bara upp till en viss gräns.

– Man får inte vara för tuff, man ska inte tvinga någon. Barnet får ta lite i taget. Det kan börja med att duka och sedan efterhand laga mat. Som förälder måste man vara bestämmd och medveten om att barn utnyttjar hjälp om de slipper göra saker.

(Kenneth Westberg/Nyhetsbyrån ikapp)

FOTNOT

Maria heter egentligen något annat.

Kontakt med många människor motverkar överbeskydd

Kerstin Edberg har två femåriga tvillingdöttrar med autism. Hon tycker att hennes barn inte blir överbeskyddade tack vare att de har kontakt med många olika människor.

– De blir självständigare genom att träffa många personer. Det kan vara vid stödkontakter som korttidsvistelse och när vi har avlösare. Då kan jag se att de kommer hem med nya erfarenheter från andra människor.

Kerstin Edberg kommer ändå på sig själv med att ibland skydda sina döttrar för mycket. Men hon försöker hitta en balans mellan att barnen får stimulans från andra människor och samtidigt skyddas mot för mycket

intryck. Ett funktionshindrat barn som isoleras med familjen och inte träffar så många utomstående kan få problem, tror Kerstin Edberg.

– Det uppstår en starkare bundenhet till föräldrarna, barnet får inte sociala kunskaper och blir försiktigt med andra människor. Det får också svårt att förstå att människor är olika.

Hon tror att barn som inte får ta egna initiativ kan få problem senare i livet, men att det ofta rättar till sig när de börjar skolan och kommer ut bland nya människor. När barnet leker med andra barn gäller det att hitta ett sätt att både stödja barnet och låta det själv upptäcka hur man umgås.

– Jag brukar skydda dem när de leker med jämnåriga kamrater genom att hjälpa dem med kommunikation

och lekregler. Då kan jag vara lite hönsamma ibland.

Men samtidigt måste de ha stöd för att kunna umgås med andra barn. Kan det vara svårt att hitta en balans?

– Det kan det vara, risken finns att de inte försöker lika mycket själva och då lär de sig inte genom att pröva och göra misstag. De måste få en grund av egna erfarenheter att stå på, säger Kerstin Edberg.

(Kenneth Westberg/Nyhetsbyrån ikapp)

FOTNOT

Autism beskrivs som en störning i utvecklingen som visar sig i oförmåga till ömsesidigt socialt samspel och bristande förmåga till kommunikation.

Föräldrar behöver tala om sitt barns funktionshinder

Föräldrar till ett barn med funktionshinder måste få prata om sina känslor med professionell personal, även om de till en början inte känner behov av det. Detta för att undvika att de överbeskyddar barnet. Det anser Gunwor Byström som är psykolog på Handikappcentrum i Västmanlands läns landsting.

Hon ser faror i att föräldrarna gör det som barnet skulle kunna klara av själv.

– Om föräldrarna tar över barnets tankar, val, idéer och beslut kan barnet bli passivt och få svårt att fatta egna beslut. Det vågar inte pröva på saker

av rädsla för att misslyckas. Det tror inte på sin egen förmåga och kan bli identitetslöst vilket kan leda till stora psykiska svårigheter.

Tror du att det är vanligt att barn med funktionshinder överbeskyddas?

– Ja, ganska vanligt men det är svårt att säga några siffror.

Vilken hjälp bör föräldrarna få?

– De bör erbjudas kontakt med kurator eller psykolog så fort barnet fått en diagnos. Många föräldrar kan säga att de inte har det behovet och ser till en början bara barnets behandling som nödvändig. Man bör då erbjuda

föräldrarna samtal ändå för att påtala vikten av att sätta ord på känslor kring barnets handikapp och då inte bara om det rent medicinska. Kontakt med föräldraorganisationer och föräldragrupper är också bra.

Hur bör ett barn med funktionshinder bemötas?

– I första hand ska man se barnet och dess personlighet och bemöta det därefter. I andra hand ska man bemöta barnet och dess funktionshinder med de specifika behov som kommer av det, säger Gunwor Byström.

(Kenneth Westberg/Nyhetsbyrån ikapp)